

بررسی اخلاق و رفتار حرفه ای در حسابداری

محمدصبور نهتانی^{۱*}

وحید حسن زهی^۲

خسرو ریگی^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۰۱ تاریخ چاپ: ۱۴۰۳/۰۳/۱۱

چکیده

حسابداری شاخص اصلی اقتصاد بسیاری از کشورهاست. بدون اتکا به آن، هیچ فعالیت اقتصادی ای ممکن نیست. جامعه انتظارات متعددی از حسابداران دارد و همه افراد باید به کیفیت خدمات ارائه شده توسط آنها اعتماد داشته باشند؛ بنابراین، اطلاعات ارائه شده توسط حسابداران باید واقعی، قابل اعتماد، صادقانه و بی طرفانه باشد. در ۲۰ سال گذشته، شاهد افزایش چشمگیری در رسوایی های مالی مرتبط با اظهارات نادرست و تقلب های مالی با مشارکت تعدادی از حسابداران و شرکت های حسابداری بزرگ بوده ایم. ضعف های موجود در سیستم های گزارش دهی مدیریت و فرآیند نظارت، به عنوان برخی از مشکلات اخلاقی عمده تلقی می شوند؛ بنابراین، دنیای تجارت عصر حاضر نیازمند آن است که حرفه حسابداری بر شفافیت تأکید کرده و گزارشهای مالی دقیقی ارائه دهد؛ بنابراین، حسابدارانی که مسئول تهیه گزارش های مالی صحیح، مختصر و به موقع هستند، باید بالاترین استانداردهای مسئولیت اخلاقی را رعایت کنند. در این پژوهش ابتدا به اهمیت اخلاق و تاریخچه ی آن، حرفه حسابداری و اخلاق در حسابداری پرداخته می شود؛ همچنین باورهای غلط در مورد اخلاق کاری و مزایای مدیریت اخلاق در محیط کار مورد بررسی قرار میگیرد. سپس، اهداف آموزش اخلاق حسابداری، ضرورت اخلاق، معیارهای عمومی و اصول اخلاق حرفه ای و رفتار حرفه ای و ماهیت توسعه رفتار حرفه ای برای حسابداران بیان می شود و در نهایت، می توان به مشکلات و مسائل اخلاقی حسابداری در اقتصاد امروز پرداخت.

واژگان کلیدی

اخلاق، اخلاق در حسابداری، رفتار حرفه ای، اخلاق حرفه ای.

۱. دکترای حسابداری، عضو هیئت علمی دانشگاه هاتف، زاهدان. (نویسنده مسئول: snohtani@yahoo.com)

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه هاتف، زاهدان.

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه هاتف، زاهدان.

مقدمه

اهمیت اخلاق در حسابداری

حسابداری دانش ارزشمندی است که به عنوان شاخصی کلیدی برای اقتصاد کشورها عمل میکند. بدون اتکا به حسابداری، هیچ فعالیت اقتصادی امکان پذیر نخواهد بود. حسابداری به اطلاعات مربوط به وضعیت مالی، عملکرد و سودآوری بنگاه های اقتصادی میپردازد. این دانش، بستر اصلی نظام های مالی و پولی است و نقشی کلیدی در ایجاد پاسخگویی و شفاف سازی در علم اقتصاد ایفا می کند. با این حال، وقوع تقلب های مالی گسترده با مشارکت حسابداران و حسابرسان، ابهامات و سؤالاتی را در مورد صداقت و درستی حرفه ی حسابداری و حسابرسی ایجاد کرده است. همچنین نگرانی های فزاینده ای در خصوص اخلاق مرتبط با این حرفه وجود دارد (ساندش تامبه^۱، ۲۰۲۱).

استانداردها و اصول اخلاقی برای هر حرفه ای که قصد پیشرفت مهارت های حرفه ای و ارتقای کارایی کلی کسب و کار را دارد، ضروری است. در واقع حسابداری، حرفه ای است که به طور کامل به قضاوت و اصول حرفه ای افراد وابسته است که این اصول شامل عینیت، استقلال، محرمانگی، صلاحیت، صداقت و رفتار حرفه ای می شود (نامبو کارا و همکاران^۲، ۲۰۲۰).

اخلاق حسابداری یا اخلاق حرفه ای در حسابداری، حوزه ای از اخلاق کاربردی است که به مطالعه ی ارزش های اخلاقی و قضاوتهایی می پردازد که در حسابداری مورد استفاده گرفته می شوند و این حوزه ای از اخلاق حرفه ای به شمار می رود. مفهوم اخلاق حرفه ای نخستین بار توسط لوکا پاچولی^۳ مطرح شد و سپس توسط گروه های دولتی، سازمانهای حرفه ای و شرکت های مستقل گسترش یافت (کیری و همکاران، ۱۳۹۹).

ماهیت کاری که حسابداران و حسابرسان انجام می دهند، نیازمند سطح بالایی از اخلاق است. سهامداران، سهامداران بالقوه و سایر کاربران از اطلاعات صورت های مالی برای اتخاذ تصمیمات سرمایه گذاری آگاهانه استفاده می کنند. شناخت و آگاهی از اخلاق به حسابداران و حسابرسان کمک می کند تا بر چالش ها و مشکلات اخلاقی غلبه کنند؛ همچنین به آنها کمک می کند تا تصمیمات درستی بگیرند، حتی اگر به نفع شرکت نباشد، اما برای سرمایه گذاران و ذینفعانی که از این اطلاعات استفاده می کنند مفید باشد. پیچیدگی فزاینده ی محیط کاری نیروی کار در حسابداری و افزایش تعداد کارهای غیر اخلاقی و غیر قانونی و همچنین رسوایی های مالی اخیر، ممکن است ضرورت آموزش مناسب در زمینه ی کدهای اخلاقی حسابداری را در دستور کار دانشگاه ها و سایر نهادها و سازمان های حقوقی برجسته و آشکار کند. تأکید زیادی بر کدهای اخلاقی حسابداری در دانشگاه ها به عنوان مکان رشد و پرورش استعدادها و توانایی های دانشجویان باید وجود داشته باشد تا اعتماد جامعه به حرفه ی حسابداری جلب شود و اعتبار و محبوبیت آن افزایش یابد. اهمیت آموزش کدهای اخلاقی در سال های اخیر توسط متخصصان و دانشگاهیان به رسمیت شناخته شده و در بسیاری از مطالعات بر آن تأکید شده است. علی رغم اهمیت بالای این موضوع دانشگاه ها توجه کمتری به حوزه ی آموزش این اصول دارند؛ اما نادیده گرفتن آموزش این کدهای اخلاقی مهم، آسیب های جبران ناپذیری به دنبال خواهد داشت (زاهد بابلان و همکاران، ۱۳۹۹).

¹ Sandesh Tambe

² Nambu Kara & Partners

³ Luca Patchouli

حرفه حسابداری

حسابداری علمی است که به جمع آوری، طبقه بندی، خلاصه سازی و نمایش اطلاعات مالی و اقتصادی یک واحد تجاری می پردازد و این اطلاعات را برای تصمیم گیری در اختیار کاربران قرار می دهد. هر حرفه ای دارای ویژگی هایی به شرح زیر است:

- داشتن الزامات اولیه برای ورود به شغل: وجود حداقل شرایط از پیش تعیین شده برای ورود به یک شغل مانند مهارت های فنی لازم که از طریق تحصیل و تجربه به دست می آید.
- تعهد اعضا به مجموعه ای از اصول، قواعد و ارزش ها: از آنجایی که حسابداری دارای ویژگی های فوق است به عنوان یک حرفه محسوب می شود و یک حسابدار برای حرفه ای بودن، باید نسبت به نیازها و منافع مشتریان وفادار باشد (ساندش تامبه، ۲۰۲۱).

اخلاق

اخلاق را می توان به عنوان شاخه ای از فلسفه تعریف کرد که ارزش ها را با توجه به رفتار انسان در رابطه با خوبی یا بدی، خواسته ها و اراده ها یا پیامدهای اعمال در نظر می گیرد. به عبارتی گسترده تر، اخلاق مجموعه ای از اصول یا ارزش های اخلاقی است. هر انسانی مجموعه ای از ارزش ها را دارد که در برخی موارد آنها را درست می داند و در برخی موارد به آنها اهمیتی نمی دهد. اخلاق حوزه ای است که به بررسی ارزش ها، هنجارها و رفتارهای درست و غلط می پردازد. از اخلاق برای بررسی اصول اخلاقی رفتار انسان و تلاش های آنها برای تشخیص خوب و بد استفاده می شود.

اخلاق در حسابداری

حرفه حسابداری احتمالاً در آغاز قرن حاضر عمیق ترین بحران خود را تجربه کرد، زمانی که فاش شد که حسابداران به گزارشگری مالی تقلبی شرکت های بزرگی مانند، انرون، تایکو، زیراکس و پارمالات رضایت داده اند. این امر باعث شد تا هفته نامه Business Week گزارش ویژه ای به نام "حسابداری در بحران"^۴ بنویسد.

نهادهای حرفه ای حسابداری مانند نهادهای مرتبط با فدراسیون بین المللی حسابداران^۵ موظف به پاسخگویی بودند، زیرا جایگاه و اعتبار این حرفه خدشه دار شده بود. علاوه بر این، حسابداران درگیر، اعتماد عمومی را نقض کرده بودند. برای بازگرداندن جایگاه اجتماعی این حرفه نهادهای حرفه ای خواستار تحقیق در مورد این عدم موفقیت حسابرسی شدند.

اخلاق کار بیشتر یک موضوع دینی است تا مدیریتی، هدف برنامه اخلاق سازمان ها تغییر عقاید و ارزش های مردم نیست بلکه هدف مدیریت ارزش ها و رفع تعارضات بین آنها در سازمان است. اخلاق کار یک چیز زائد و غیرضروری است و فقط بر واضحات و بدیهیات تصریح می کند بسیاری معتقدند که کدهای اخلاق و لیست های ارزش های اخلاقی اضافی و به درد نخور هستند چرا که ارزشهایی را ارائه می کنند که هر انسانی طبیعتاً متمایل به آنهاست؛ اما در واقع آنچه از کدهای اخلاق برای سازمان ارزشمند است اولویت بندی ارزش ها در آن و تمرکز بر ارزشهای خاصی در محیط کار است (روح اله جوادی، ۱۳۹۳).

⁴ Accounting in crisis

⁵ Sandesh Tambe

اخلاق در حسابداری به طور خاص به عنوان «اخلاق کاربردی» شناخته می شود که عمدتاً بر اخلاق و مسئولیت های انسانی و حرفه ای در کسب و کار، قضاوت ها، ارزش های اخلاقی و کاربرد آن ها در حسابداری تأکید دارد. به طور کلی، محرک های اصلی اخلاقی در حسابداری، رویه ی صحیح و استاندارد بالای حرفه ای گری است. به عقیده ی مایسکی و تروی، مسئولیت اخلاقی در دنیای تجارت، جامع نیست بلکه در چارچوب خاص رفتار اخلاقی قرار میگیرد. اکثر شرکت های جهان شاهد مسائل اخلاقی در فرآیندهای حسابداری بوده اند که منجر به افزایش بالقوه ی تضاد منافع می شود زیرا با گذاشتن قوانین اخلاقی در چارچوب امور مالی شرکت ها، از طریق ارائه غلط اطلاعات مالی، معمولاً به آسیب رساندن به شهرت سازمان، سطح رضایت مشتری و اعتماد سرمایه گذاران به شرکت منجر می شود.

نقش حسابداران در تهیه ی به موقع و دقیق گزارش های مالی برای تصمیم گیری سرمایه گذاران، مدیران و سایر مقامات ارشد سازمان، از اهمیت بسزایی برخوردار است. پایبندی به اصول اخلاقی در حسابداری همچنین به تضمین انطباق سیستم های کنترل داخلی با استانداردها کمک می کند؛ بنابراین، حسابداران می توانند با شناسایی و اندازه گیری اتلاف منابع، تحقیق و انجام وظایفی که منجر به بهبود سیاست گذاری و کشف تقلب در سازمان می شود، نقش بسزایی داشته باشند (جایجیرام^۶، ۲۰۱۷).

رفتارهای غیر اخلاقی نه تنها باعث خدشه دار شدن شهرت و اعتبار فرد، بلکه کل شرکت می شود و احتمال فعالیت ای مجرمانه ای را که می تواند به کاهش سطح سود منجر شود را نیت افزایش می دهد؛ بنابراین، پایبندی اکید حسابداران به اصول اخلاق در حسابداری امری ضروری است.

اخلاق کاری در حسابداری

لوکا پاچولی^۷ که به عنوان «پدر حسابداری و حسابرسی» شناخته می شود، در اولین کتاب خود به نام «جمع، حساب، هندسه، نسبت ها و تناسب ها» که در سال ۱۴۹۴ منتشر شد، به اخلاق حسابداری پرداخته است. از آن زمان به بعد، استانداردهای اخلاقی توسط گروه های دولتی، سازمان های حرفه ای و شرکت های مستقل توسعه یافته است. نتایج تلاش های این گروه ها منجر به تدوین کدهای اخلاقی شده است. حسابداران موظفند منشور اخلاقی انجمن حرفه ای که عضو آن هستند را رعایت و لحاظ کنند (محمدی نافچی و همکاران، ۱۳۹۹).

باورهای غلط در مورد اخلاق کاری

دو عامل اصلی باعث ایجاد باورهای غلط در مورد اخلاق کاری می شود:

اولین عامل، فقدان درک درست از مفهوم اخلاق و دومین عامل، برداشت سطحی و کوتاه مدت از مسائل و مشکلات اخلاقی است. برخی از این باورهای غلط به شرح زیر است:

- اخلاق کاری یک موضوع مذهبی است تا یک موضوع مدیریتی: هدف برنامه ی اخلاقی یک سازمان، تغییر باورها و ارزشهای افراد نیست، بلکه مدیریت ارزش ها و حل تعارضات بین افراد در سازمان است.
- کارمندان ما مشکلی از نظر اخلاقی ندارند، پس نیازی به توجه به اخلاق کاری نیست: اکثر مشکلات اخلاقی که مدیران با آن مواجه می شوند، پیچیده هستند. مشکلات اخلاقی عمدتاً زمانی اتفاق می افتد که الف) تضاد منافع بین

^۶ Jaijairam

^۷ Luca Patchouli

ذینفعان مختلف وجود داشته باشد، ب) راه حل های متعددی وجود داشته باشد که به یک اندازه قابل توجیه باشند، پ) شرایط موجود پیامدهای مهمی برای ذی نفعان داشته باشد.

- اخلاق کاری بخشی از فلسفه، الهیات و علوم نظری است: نداشتن دانش کافی توسط مدیران باعث شده است که بسیاری فکر کنند اخلاق کاری یک مد یا موجی است که برای سازمان ها مفید نیست. آن ها بر این باورند که اخلاق کاری یک بحث فلسفی یا مذهبی پیچیده است؛ اما در واقع، اخلاق کاری یکی از حوزه های مدیریت با رویکرد برنامه ای است که ابزارهای علمی متعددی دارد. برنامه های مدیریت اخلاق کاربردهای عملی دیگری نیز در سایر زمینه های علوم مدیریت دارند.

- اخلاق کاری همان مسئولیت اجتماعی است: مسئولیت اجتماعی جنبه های عملی مدیریت اخلاق در محیط کار مانند تدوین کدهای اخلاقی و رفتاری، به روزرسانی سیاست ها و رویه ها، ارائه راه حل برای معضلات اخلاقی و غیره را پوشش نمی دهد.

مزایای اخلاق کاری در محیط کار

مزایای اخلاق کاری در محیط کار به شرح زیر است:

- ۱- اخلاق کاری منجر به بهبود اساسی شرایط برخی از جوامع شده است.
- ۲- برنامه های اخلاقی به سازمان ها کمک کرده اند تا در شرایط پرتلاطم، عملکرد اخلاقی خود را حفظ کنند.
- ۳- برنامه های اخلاقی منجر به ایجاد کار گروهی قوی و افزایش بهره وری شده اند.
- ۴- برنامه های اخلاقی رفتارهای کارکنان را با ارزش هایی که رهبران سازمان بر آنها تأکید دارند، هماهنگ می کند. در سازمان ها معمولاً تضاد آشکاری بین ارزش های ترجیحی رهبران و ارزش هایی که کارکنان در محیط کار از خود نشان می دهند، وجود دارد بحث و گفتگوهای مداوم در مورد ارزش ها می تواند روحیه ی کار گروهی، صداقت و صراحت را در محیط کار افزایش دهد. کارکنانی که احساس می کنند بین ارزش های آنها و ارزش های سازمان هماهنگی وجود دارد، با انگیزه و عملکرد قوی تری کار خواهند کرد.
- ۵- برنامه های اخلاقی منجر به رشد و توسعه ی کارکنان می شوند.
- ۶- برنامه های اخلاقی، قانونی بودن سیاست های سازمان را تضمین می کنند.
- ۷- برنامه های اخلاقی از وقوع جرم سهل انگاری جلوگیری می کنند.
- ۸- برنامه های اخلاقی به دنبال کشف موارد غیر اخلاقی و نقض قوانین هستند تا این موارد به مراجع ذی صلاح گزارش شوند. زمانی که سازمانی از نقض یک قانون آگاه باشد و آن را به مراجع مربوطه گزارش نکند، مرتکب جرم سهل انگاری شده است که برای این موضوع در قانون جرایمی در نظر گرفته شده است؛ بنابراین تلاش سازمان برای دستیابی به عملکرد اخلاقی میتواند منجر به کاهش جریمه ها شود.

آموزش اخلاق حسابداری

در دهه ی ۱۹۸۰، دانشگاه ها شروع به تدریس اخلاق کسب و کار کردند. طی چند دهه ی گذشته، دروس مرتبط با این موضوع به طور چشمگیری افزایش یافته است. آموزش اخلاق به حسابداران می تواند شامل بازی های نقش آفرینی، سخنرانی ها، مطالعات موردی، سخنرانی های مهمان و همچنین سایر رسانه ها باشد. مطالعات اخیر نشان می دهد که همه ی کتاب های حسابداری به نحوی به موضوع اخلاق پرداخته اند. در سال ۱۹۹۳، اولین مرکز ایالات متحده که بر مطالعه

ی اخلاق در حرفه ی حسابداری تمرکز داشت، در دانشگاه ایالتی نیویورک در شهر بینگهمتون افتتاح شد. از سال ۱۹۹۹، چندین ایالت در آمریکا ملزم به گذراندن کلاسهای اخلاق قبل از آزمون CPA شدند. هفت هدف آموزش اخلاق حسابداری به شرح زیر است:

- پیوند دادن آموزش حسابداری با مسائل اخلاقی
 - شناخت مسائلی در حسابداری که پیامدهای اخلاقی دارند.
 - ایجاد حس تعهد اخلاقی یا مسئولیت پذیری
 - توسعه ی قابلیت‌های مورد نیاز برای مقابله با تعارضات یا مشکلات اخلاقی
 - یادگیری نحوه ی مقابله با ابهامات موجود در حرفه ی حسابداری
 - ایجاد زمینه ی لازم برای ایجاد تغییر در رفتار اخلاقی
 - ارزیابی و درک از تاریخچه و ترکیب تمام جنبه های اخلاق حسابداری و ارتباط آنها با حوزه ی کلی اخلاق
- کمیتة ی تغییر آموزش حسابداری^۸ از دانشجویان می خواهد که «مسائل اخلاقی این حرفه را درک و شناخته و قادر به قضاوت های ارزشمند باشند». فیلیپ جی کتل^۹ استدلال کرد که برای حفظ کدهای اخلاقی قوی، یک حسابدار «باید حس ارزشی قوی، توانایی تامل در یک موقعیت برای تعیین مفاهیم اخلاقی و تعهد به رفاه دیگران داشته باشد». آیریس استوارت^{۱۰} یک مدل اخلاقی را پیشنهاد می کند که شامل چهار مرحله است: حسابدار باید متوجه شود که مشکل اخلاقی در حال رخ دادن است؛ او باید بتواند طرف های ذینفع در نتیجه ی مشکل را شناسایی کند؛ او باید استراتژی ها و راه حل ها را تعیین کند و تأثیر آن ها را بر هر طرف ذینفع در نتیجه ارزیابی کند؛ سپس بهترین راه حل را انتخاب کند (محمدی و همکاران ۱۳۹۸).

اصول اخلاق در حسابداری

- اصول اخلاقی که کم بیش مورد اتفاق نظر همه انجمن های حرفه ای حسابداری بوده و رعایت آنها، موجب تأمین اهداف این حرفه می گردد. به شرح زیر است:
- **صداقت:** حسابدار باید در کار خود صادق باشد تنها از این طریق است که او میتواند به حرفه ی خود خدمت کند. به بیان ساده اگر این اصل رعایت نشود اصول دیگر نیز وجود نخواهند داشت لازمه ی تحقق سایر اصول صداقت است. صداقت به معنای این است که فرد اعتقاد داشته باشد که خداوند همواره او را میبیند و باید در هر شرایطی کار درست را انجام دهد.
 - **عینیت (بی طرفی):** یک حسابدار رسمی دارای مدرک معتبر باید عینی و بی طرف باشد. او نباید اجازه دهد پیش داوری تعصب، تضاد منافع یا نفوذ دیگران بر عینیت او در ارائه خدمات حرفه ای تأثیر بگذارد.
 - **صلاحیت و مراقبت حرفه ای:** یک حسابدار حرفه ای باید فقط وظایفی را بپذیرد که از عهده ی آنها برآید و در صورت لزوم از همکاری با مشاوره با دیگران استفاده کند یک حسابدار حرفه ای نیاز دارد تا دانش و مهارت

⁸ AECC

⁹ Philip J. Kettle

¹⁰ Iris Stewart

های حرفه ای خود را برای به کارگیری تکنیک ها و روش های جدید یا تطبیق قوانین به گونه ای که کارفرما از دریافت خدمات حرفه ای کارآمد اطمینان حاصل کند، ارتقا دهد.

• **رازداری:** یک حسابدار حرفه ای باید به محرمانه بودن اطلاعاتی که در حین ارائه خدمات حرفه ای به دست می آورد توجه کند و نباید بدون اجازه کارفرما آن اطلاعات را افشا یا از آنها استفاده کند؛ مگر اینکه حقوق یا الزامات قانونی با حرفه ای برای این کار وجود داشته باشد.

• **رفتار حرفه ای:** یک حسابدار حرفه ای باید به گونه ای رفتار کند که با شهرت او مطابقت داشته باشد؛ او همچنین باید از اقداماتی که به نام یا اعتبار حرفه ای او لطمه می زند اجتناب کند.

• **استانداردهای حرفه ای:** یک حسابدار حرفه ای باید خدمات حرفه ای را بر اساس استانداردهای حرفه ای ارائه دهد. ارائه خدمات باید الزامات و نیازهای کارفرما را ماهرانه و دقیق برآورده کند و همزمان با الزامات صداقت عینیت و استقلال حرفه ای مطابقت داشته باشد (رضائی و همکاران ۱۴۰۲).

لازم به ذکر است که شرایط مختلف و عوامل متعددی از جمله منافع شخصی تهدیدات و غیره میتوانند به طور بالقوه منجر به نقض و عدم رعایت اصول بنیادی در عمل شوند؛ اما قوانین و مقررات هر کشور و مراجع حرفه ای تدابیری را برای جلوگیری از نقض اصول بنیادی توسط حسابداران حرفه ای در نظر گرفته اند، این اقدامات و تدابیر به شرح زیر ارائه شده است (حساس یگانه و همکاران، ۲۰۱۶):

- الزامات ورود به این حرفه شامل تحصیلات کارآموزی و تجربه
- ادامه تحصیل و بازآموزی
- قوانین و مقررات پیشرفته برای مدیریت واحدهای تجاری
- استانداردهای حرفه ای
- قوانین انضباطی مصوب مراجع قانونی یا جوامع حرفه ای
- بررسی گزارشها اظهار نامه ها و سایر اطلاعات ارائه شده توسط حسابداران حرفه ای توسط مرجع یا سایر حسابداران حرفه ای و به طور مستقل
- ایجاد کنترلهای داخلی مناسب در مؤسسات حسابرسی برای نظارت بر کارهای انجام شده در هر سرپرست

رویکردهای تصمیم گیری اخلاقی

اخلاق حرفه ای در تفکر سنتی، کم و بیش بر نظام ارسطویی استوار بوده است. اخلاق ارسطویی به گونه عمده به فضیلت یا داشتن رفتار یا عادات خوب و مناسب می پردازد. امروزه نظام های دیگری نیز کانون توجه است. در حال حاضر، بیشتر از پنج نظام عمده اخلاقی وجود دارد که عبارتند از: فایده گرایی، وظیفه گرایی، عدالت فراگیر آزادی گرایی و خیر گرایی.

۱- فایده گرایی:

فایده گرایی منطبق با تعریفی از اخلاق است که بر نتایج و فرضیه های فردی متمرکز است. بر این اساس اخلاقی بودن یک رفتار بر اساس میزان مطلوبیت آن بیان می شود؛ یعنی وقتی منافع یک عمل برای جامعه بیشتر از ضررهای آن باشد، آن عمل اخلاقی است.

۲- وظیفه گرایی:

وظیفه گرایی نیز در مقابل منفعت گرایی است. بر اساس این دیدگاه هر عمل به نتیجه آن بستگی نداشته و به نیت شخص تصمیم گیرنده بستگی دارد.

۳- عدالت فراگیر:

در عدالت فراگیر عملی را که موجب افزایش همکاری بین اعضای جامعه شود، می توان درست و عادلانه و مناسب و بنابراین، اخلاقی نامید. در این دیدگاه، همکاری اجتماعی، اساس منافع اجتماعی و اقتصادی را فراهم می آورد و تلاش فردی کم اهمیت و در مواردی نادیده گرفته می شود.

۴- آزادی گرایی:

آزادی گرایی نیز بیان می دارد که آزادی نخستین نیاز جامعه است. بر این اساس هر عملی که آزادی فردی را نقض کند، غیراخلاقی است، حتی اگر منافع و رفاه بیشتری برای دیگران ایجاد کند.

۵- خیر گرایی:

در پارادایم خیر گرایی اخلاقی که روشنی بخش دیگر پارادایم های اخلاقی است، تقرب به خدا و کسب رضایت او آرمان اخلاق است و دستیابی به عدالت فراگیر اجتماعی، آزادی، حرمت انسان و بیشترین سود برای بیشترین کسان نیز از اهداف زندگی اجتماعی در چهار ساحت فردی، شغلی، سازمان و جامعه است (دکتر نمازی و همکاران ۱۳۹۶).

الگوی توسعه پایدار اخلاق حرفه ای حسابداری مبتنی بر چهار سازه کلی و اصلی است: ۱- سازه فردی، ۲- سازه اجتماعی، ۳- سازه اقتصادی- سازمانی و ۴- سازه زیست محیطی.

در این الگو عوامل فردی هستند که به شخص و شخصیت حسابدار مرتبط اند. عوامل اجتماعی، عواملی هستند که در رابطه با محیط اجتماعی و پیرامونی حسابدار باشند. عوامل اقتصادی- سازمانی به سازمان و فعالیت های اقتصادی سازمان مرتبط است. عوامل زیست محیطی نیز به اهمیت، حفاظت، نگهداری و اخلاق محیط زیست توسط حسابدار توجه دارد.

اخلاق و رفتار حرفه ای

تحقیقات نشان داده است که سه عامل اساسی در کنار هم باعث ایجاد، رشد و گسترش مشاغل مختلف در طول تاریخ تمدن بشری شده است. این سه عامل عبارتند از (فلسفه، مبانی نظری، اصول و استانداردهای حرفه ای). با کنار هم قرار گرفتن این سه عامل ذکر شده، یک حرفه به قدرت ادامه فعالیت حرفه ای دست می یابد و ریشه ای عمیق در جامعه پیدا می کند و به دلیل تغییرات محیطی دچار تغییرات اساسی نمی شود و از بین نمی رود (سپهری و همکاران ۲۰۲۰).

برای توضیح ماهیت و چگونگی یک حرفه و شناخت پدیده های موجود و پیش بینی پدیده های حرفه ای مشابه، وجود عامل اول ضروری است؛ بنابراین، به نظر می رسد ایده ها و باورهای ظاهراً مستقل و جداگانه در یک مجموعه مرتبط و مرتبط، به شکل بدنه دانش به صورت تئوری ارائه می شوند. از طریق مشاهده تجربی، آزمایش های لازم و استدلال منطقی پدیده ها با نظریه ارائه شده مطابقت داده می شود تا قدرت آن سنجیده شود. جانسون^{۱۱} (۱۹۷۶) و بلستین^{۱۲} (۱۹۷۱) بر این باورند که کسب تئوری یکی از ویژگی های اصلی هر فعالیت حرفه ای است. ها نیز لاسو^{۱۳} ادعا می کند

¹¹ Johnson

¹² Blastin

¹³ Honeys Lasso

که یک حرفه می تواند با ادعای دستیابی به چنین بدنه دانش، پایدار و توسعه یابد. بدون عامل اول، روش ها و رویه های کاربردی به قواعدی تغییر می یابند که عمدتاً بر اساس عادت و سنت و نه پذیرش منطقی دنبال می شوند؛ همچنین بدون این عامل اساسی، نمی توانیم بر مشکلات کنونی و آتی دشوار و حل نشده غلبه کنیم و راه حل های مناسبی برای آنها ارائه دهیم.

کدهای اخلاقی حسابداران

یکی از راه های گسترش اخلاق در حسابداری، تدوین کدهای اخلاقی توسط انجمن ها و جوامع بین المللی حسابداری بوده است؛ اما بررسی کدهای اخلاقی تجویز شده توسط انجمن های بین المللی بیان گر آن است که این کدها از جامعیت برخوردار نبوده و به گونه عمومی به موارد سازمانی اشاره کرده اند. برای نمونه کدهای اخلاقی انجمن حسابداران مدیریت آمریکا شامل صلاحیت، رازداری، درستی و واقعیت است.

انجمن حسابداران رسمی آمریکا نیز اصول رفتار حرفه ای، قوانین، استقلال، اصول و استانداردهای عمومی حسابداری، مسئولیت در قبال مشتریان، مسئولیت نسبت به همکاران و سایر مسئولیت ها و رویه ها و روش ها را جزء کدهای اخلاقی بیان کرده است.

فدراسیون بین المللی حسابداران نیز به ارائه کدهای اخلاق لازم الاجرا پرداخته است که این مبحث توسط جامعه حسابداران رسمی ایران در قالب آیین رفتار حرفه ای برای حسابداران حرفه ای منتشر شده است.

ابزارهای اخلاقی:

ابزارهای اخلاقی عبارتند از کدهای اخلاق، کدهای رفتار، خط مشی ها و رویه ها، روش های حل معضلات اخلاقی و آموزش.

کد اخلاق: شامل مجموعه ارزش هایی است که نسبت به دیگر ارزش ها برای سازمان در اولویت تشخیص داده شده است و باید توسط کارکنان و مدیران پیروی شوند. ارزش هایی چون صداقت، درستی، عمل به وعده، وفاداری، احترام، استقلال، حفظ اسرار و ...

برای تدوین کدهای اخلاق باید مراحل زیر را طی کنید:

۱- ارزش هایی را که لازم است با قوانین و مقررات مرتبط هماهنگ شوند، بازنگری کنید. این باعث می شود مطمئن شوید که سازمان شما قانون شکنی نمی کند.

۲- در هر زمینه ای، ببینید کدام ارزش ها، رفتارهای اخلاقی مطلوب آن زمینه را ایجاد می کنند. برای مثال در مورد حسابداران باید دید کدام ارزش ها باعث می شود که آنها بی طرفی، حفظ اسرار و درستی را در کار خود رعایت کنند.

۳- ارزش هایی را که براساس یافته های فرایند برنامه ریزی استراتژیک مورد نیازند شناسایی کنید.

۴- ارزش های اخلاقی را که برای ذینفعان (کارکنان، مشتریان، تامین کنندگان، جامعه محلی) مهم هستند لحاظ کنید.

۵- حداقل سالی یکبار کدها را بروز رسانی کنید.

کد رفتار: شامل رفتارهایی است که مطلوب سازمان است و باید در محیط کار انجام شوند. کد رفتار می تواند شامل موارد زیر باشد: نوع پوشش کارکنان در محیط کار، عدم استفاده از مواد مخدر، پیروی از دستورات مافوق، عدم قبول رشوه، عدم استفاده از اموال سازمان برای مصارف شخصی، گزارش دادن اعمال غیرقانونی و ...

کد رفتار با توجه به ارزشهای مذکور در کد اخلاق تدوین می شود.

در تدوین کدهای رفتار از دستورالعملهای زیر پیروی کنید:

- ۱- رفتارهای کلیدی را که باید با ارزشهای اخلاقی اعلام شده در کد اخلاق مطابقت داشته باشند شناسایی کنید و کد رفتار را تشکیل دهید.
- ۲- از افراد کلیدی سازمان درخواست کنید که کد را مورد بررسی و بازبینی خود قرار داده و نظرشان را پیرامون آن بگویند.
- ۳- حداقل سالی یکبار کد رفتار را بازبینی کنید (همزمان با بازبینی کد اخلاق).
در پایان مبحث کدها یادآوری چند نکته ضروری به نظر می رسد:
- اگر سازمان شما بزرگ و شامل بخش های متعدد است می توان برای کل سازمان یک کد مشترک و کلی و سپس برای هر یک از دپارتمان ها یک کد جداگانه تدوین کرد
- بهتر است که هر سازمانی جداگانه به تدوین کد پردازد نه اینکه از کدهای سازمان های دیگر کپی برداری کند؛
- کد اخلاق و رفتار یک ابزار ارگانیک است که با تغییر نیازهای جامعه و سازمان باید تغییر کند؛
- در برخی سازمانها کد اخلاق و کد رفتار از هم جدا نبوده و یکی است که این بستگی به فرهنگ سازمان، نوع فعالیت سازمان و سطح نهایی وضوح در کدها دارد (روح اله جوادی، ۱۳۹۳).

معیارهای کلی رفتار حرفه ای حسابداری

در کدهای رفتار حرفه ای، اصول اساسی و بنیادی اخلاق و رفتار حرفه ای حسابداران شامل بیان و چارچوب نظری برای رعایت این اصول در عمل است. همه حسابداران حرفه ای باید با این اصول مطابقت داشته باشند، مگر اینکه برخی از آنها صراحتاً مستثنی شده باشند. شرایط کاری متفاوت ممکن است پتانسیل نقض اصول اساسی را ایجاد کند، ارجاع به تمام شرایطی که می تواند منجر به نقض این اصول شود، امکان پذیر نیست. چارچوب نظری به حسابداران حرفه ای این امکان را می دهد تا به جای پایبندی به قوانین خاص این شرایط را شناسایی و ارزیابی کنند و از شرایطی که ممکن است منجر به نقض اصول اساسی شود اجتناب ورزند. در بررسی تأثیر بالقوه هر مورد بر نقض اصول، حسابداران حرفه ای باید عوامل کمی و کیفی را در نظر بگیرند و در صورت عدم امکان ارائه شرایط ایمنی باید از انجام یا ادامه خدمت خودداری کنند (سپهری و همکاران، ۱۳۹۹).

استقلال

یکی دیگر از اصول اساسی اخلاق و رفتار حرفه ای استقلال حسابدار رسمی یا حسابدار مستقل است. به دلیل وجود موارد نقض استقلال، حسابداران باید با عواملی که این اصل را نقض نمی کنند و ایمنی کار را افزایش می دهند، هدایت شوند. مهمترین عوامل ایجاد ایمنی به شرح زیر است:

- ۱- عوامل ایمنی تعیین شده توسط حرفه، قوانین و مقررات
- ۲- عوامل ایمنی در مؤسسات تحت حسابرسی
- ۳- عوامل ایمنی در موسسه حسابرسی

نهادهای تعیین کننده رفتار حرفه ای حسابداران

هیأت بین المللی استانداردهای اخلاقی حسابداران^{۱۴}، کدهای رفتار حرفه ای را برای حسابداران حرفه ای در سراسر جهان تدوین کرده است کدهای رفتار حرفه ای از سه بخش تشکیل شده است:

- بخش الف: در این بخش اصول بنیادین اخلاق حرفه ای برای یک حسابدار حرفه ای توضیح داده شده و چارچوب نظری مورد نیاز تعیین می گردد. حسابدار حرفه ای باید در به کارگیری این چارچوب نظری از قضاوت حرفه ای خود استفاده کند.

- بخش ب و ج: این بخش ها کاربرد چارچوب نظری را در برخی شرایط خاص شرح می دهند. «بخش ب» مربوط به حسابداران حرفه ای شاغل در حرفه ی حسابداری است و «بخش ج» به حسابداران حرفه ای شاغل در موسسات / سازمان ها اشاره دارد.

بر اساس کدهای رفتار حرفه ای، اعضای فدراسیون بین المللی حسابداران یا مؤسسات و نهادها نباید از استانداردهایی پایین تر از استانداردهای تعیین شده در کدهای رفتار حرفه ای تبعیت کنند. با این حال، اگر عضوی یا مؤسسه ای به دلیل ممنوعیت های قانونی یا مقرراتی نتواند با بخش هایی از کدهای رفتار حرفه ای مطابقت داشته باشد، باید سایر بخش های آن را رعایت و اجرا کند.

الزامات و دستورالعمل های برخی از حوزه ها ممکن است با این کدهای رفتار حرفه ای تفاوت داشته باشند. حسابداران حرفه ای در این حوزه ها باید از این تفاوت ها آگاه باشند و با سخت گیرانه ترین الزامات و دستورالعمل ها مطابقت داشته باشند، مگر اینکه این الزامات توسط قانون یا مقررات ممنوع شده باشد.

یکی از ویژگی های بارز حرفه ی حسابداری، پذیرش مسئولیت در قبال حفظ منافع عمومی است؛ بنابراین، مسئولیت حسابدار حرفه ای تنها به جلب رضایت مالک یا کارفرما محدود نمی شود. یک حسابدار حرفه ای باید برای حفظ منافع عمومی به کد اخلاق حرفه ای متعهد باشد. در صورتی که قوانین یا مقررات، یک حسابدار حرفه ای را از رعایت بخشی از کد اخلاق حرفه ای منع کنند، حسابدار حرفه ای باید سایر بخشهای این کد را رعایت و اجرا کند (ارباب سلیمانی، ۱۳۹۳).

مشکلات اخلاقی در حسابداری در اقتصاد امروز

بازار رقابتی خدمات حسابداری، تمرکز واحدهای تجاری بر حداکثر کردن سود، تنوع خدمات حسابداری، حسابداران را در محیطی مملو از تضاد و فشار قرار داده که منجر به پیامدهای غیر اخلاقی برای آن ها گردیده است. حرفه حسابداری با چالشهای اخلاقی متعددی در اقتصاد امروز مواجه است که در اینجا به سه مورد فوق الذکر اشاره می شود:

بازار رقابتی خدمات حسابداری:

دو اصل "استقلال (بی طرفی)" و "درستکاری" که باید در ارائه خدمات حسابداری رعایت شوند و بدین وسیله، کیفیت این خدمات را افزایش دهند در این بازار، دچار خدشه شده اند.

بازار خدمات حسابداری با چالش رقابت فزاینده ای روبرو است. امروزه پیدا کردن مشتری جدید و حفظ مشتریان فعلی فرآیندی پرهزینه و زمان بر است. به همین دلیل شرکت های خدمات حسابداری پس از جذب یک مشتری جدید

¹⁴ International Board of Ethical Standards of Accountants

ترجیح می دهند تا با ارائه خدمات مستمر به او هزینه های بالای بازاریابی خود را جبران کنند در چنین شرایطی ممکن است عملکرد ضعیف یکی از اعضای شرکت در حفظ یک مشتری جدید با واکنش منفی از سوی شرکت روبرو شود. دومین پیامد غیر اخلاقی بازار رقابتی، مخدوش شدن " صداقت و درستکاری " در انجام خدمات حسابداری است. این صدمه ناشی از اعمال قیمت هاست. دو نوع انحراف در بازار امروز رایج شده است: الف) قیمت گذاری خدمات حسابداری به میزان کمتر از واقع ب) تخفیف نسبت به تعرفه خدمات حسابداری

تمرکز واحدهای تجاری برای به حداکثر رساندن سود:

در سالهای اخیر، حرفه حسابداری که حرفه ای مفید و شرافتمندانه است تحت فشارهای محیطی، ناشی از این رویکرد وجهه خود را خدشه دار کرده است. برخی از شرکت های بزرگ برای گزارش سود بالاتر از مقدار واقعی و قریب دادن سرمایه گذاران به تقلب حسابداری روی آورده اند. این رفتارهای غیر اخلاقی که توسط شرکت های شناخته شده و مدیران اجرایی ارشد آنها صورت گرفته به تجارت و بازرگانی لطمه زده است. شرکت هایی مانند انرون تایکو و ورلد کام نمونه هایی از این اقدامات و رفتارهای غیر اخلاقی هستند. در این شرکت ها، اخلاق به خاطر سود بیشتر نادیده گرفته شده است. مدیران این شرکت ها هدف خود را حداکثر کردن سود سهامداران حتی به قیمت زیر پا گذاشتن اصول اخلاقی اعلام کرده اند از نظر آنها مادی گرایی و حرص و طمع در تجارت و بازرگانی امری عادی به شمار می رود که باعث تحرک و فعالیت بیشتر افراد و در نتیجه سودآوری بالاتر می شود. به عقیده آنها با گسترش قواعد اخلاقی و حرفه ای انگیزه افراد برای پیشرفت کاهش میابد و شرکت ها ضعیف می شوند.

تنوع خدمات حسابداری:

در حالی که نقش اصلی حسابداران ارائه تصویری از وضعیت مالی و عملکرد یک سازمان است، آنها نقش های دیگری مانند حسابرسی، حسابداری مدیریت، حسابداری مالیاتی، برنامه ریزی مالی و مشاوره مالی را نیز بر عهده دارند. تمامی این نقش ها به ویژه مشاوره مالی و برنامه ریزی مالی باعث شده است تا حرفه حسابداری از حرفه ای سنتی که بر گزارشگری و حسابرسی متمرکز بود به حرفه ای مبتنی بر کارآفرینی در زمینه مشاوره مالی، طراحی و برنامه ریزی تبدیل شود. بسیاری بر این باورند که این تغییر منجر به بحران در حرفه حسابداری شده است. پرونده های تخلفاتی شرکت های مانند انرون^{۱۵} و آندرسون^{۱۶} برخی از این مشکلات را آشکار ساخت. در نتیجه به نظر می رسد اعتبار و قابل اتکا بودن حسابداری در سطح جهان دیگر به اندازه ی گذشته نیست و متأسفانه اکنون این حوزه با یک بحران اخلاقی مواجه شده و قابلیت اطمینان و اعتبار آن زیر سوال رفته است. (رضایی و همکاران، ۱۴۰۲).

نتیجه گیری

سازمان ها و مجامع حسابداری، حسابداران دنیا حدود یک قرن است که تشخیص داده اند افزون بر استانداردهای مدون حسابداری و حسابرسی به منظور جلوگیری از اختلاس فساد مالی و عدم ارتکاب موارد غیر اخلاقی، نیازمند تدوین استانداردهای اخلاقی هستند در این راستا کشورهای مختلف از جمله آمریکا، انگلستان، استرالیا، ژاپن و ایران نیز اقدام به انتشار استانداردهای اخلاقی نموده اند. اگر چه وضع (استانداردهای حسابداری و حسابرسی) توسط انجمن های حسابداری میتواند مفید باشد و ممکن است باعث کاهش اختلاس و سوء استفاده های مالی و موارد غیر اخلاقی گردد اما

¹⁵ Enron

¹⁶ Anderson

تدوین این استانداردها به تنهایی کافی نیست و باید اصول اخلاقی مربوط در این زمینه نیز تدوین گردد، زیرا حیطه عملی استانداردهای حرفه‌ای حسابداری در هر حال محدود است و حسابداران نیازمند سازه‌های مؤثرتری هستند که آنها را احیاناً از ارتکاب اعمال خلاف باز دارد.

یکی از عمده‌ترین دغدغه‌های مدیران کارآمد در سطوح مختلف، چگونگی ایجاد بسترهای مناسب برای عوامل انسانی شاغل در تمام حرفه‌هاست تا آنها با حس مسئولیت و تعهد کامل به مسائل در جامعه و حرفه خود به کار پردازند و اصول اخلاقی حاکم بر شغل و حرفه خود را رعایت کنند. یکی از اهداف اصلی در تدوین اصول اخلاقی حرفه‌ای در بطن حرف گوناگون در جامعه، ایجاد رضایتمندی در نیروی انسانی و در نهایت مشتریان است.

هر حرفه‌ای رفتار و تعهدات مربوط به خود را دارد که برگرفته از اساسنامه آن حرفه است. حرفه‌های مختلف بر حسب میزان حساسیت و وظیفه‌ای که در خدمت به جامعه دارند، دارای معیارهای اخلاقی متفاوت هستند. معیارهای اخلاقی اصول مشترک، خصوصیات، ارزش‌ها و صلاحیت‌هایی را مشخص می‌کنند که اعضای یک سازمان را به هم پیوند می‌دهد.

معیارهای اخلاقی همچون نقشه‌های راهنمایی هستند که به اعضای یک سازمان کمک می‌کنند تا نقشه‌های خود را به روشنی و وضوح کامل ایفا کنند این معیارها برگرفته از فرهنگ بومی-مدنی روز است.

اخلاق و اصول اخلاق حرفه‌ای باید جایگاهی بالاتر از قانون داشته باشد همان‌طور که قوانین جاری هر کشوری نیز از اخلاق نشأت می‌گیرد و خود اخلاق، هیچ‌گاه به متن قانونی تبدیل نمی‌شود.

اخلاق نقش اساسی در حسابداری به منظور اطمینان از کارایی، یکپارچگی، دقت، محرمانه بودن و ارائه اطلاعات مالی دقیق برای هر شرکتی دارد. درک و رعایت اخلاق تجاری برای کلیت فعالیت‌های تجاری بسیار مهم است. ثبات و بقای سازمان بستگی به ثبات و کیفیت تصمیمات مالی اخلاقی اتخاذ شده توسط رویه‌های اخلاقی حسابداران دارد که نه تنها سطح سودآوری را افزایش می‌دهد، بلکه وفاداری مشتریان را نیز افزایش می‌دهد که به حفظ مشتریان، ایجاد حسن نیت برای سازمان و استفاده بهینه از سازمان کمک می‌کند. از طرف دیگر، رویه‌های غیر اخلاقی حسابداری مانند درستکاری داده‌های حسابداری به منظور نشان دادن سود بالاتر، عدم ثبت هزینه‌ها در دوره زمانی مناسب، ثبت موجودی با ارزش بالاتر و جعل دارایی‌های اجاره‌ای نه تنها می‌تواند منجر به ارائه نادرست وضعیت مالی سازمان شود، بلکه می‌تواند به تهدیدی برای بقای آن نیز تبدیل شود.

نقد و بررسی:

در حسابداری، اخلاق و رفتار حرفه‌ای بسیار اهمیت دارد، زیرا حسابداران مسئولیت مدیریت اطلاعات مالی و مالیاتی شرکت‌ها و سازمان‌ها را بر عهده دارند. این اصول اخلاقی به حسابداران کمک می‌کند تا به عملکرد حقیقی و شفافیت در گزارش‌های مالی دست یابند. اخلاق و رفتار حسابداری اهمیت بسزایی در هر سازمان و شرکت دارد. اخلاق حسابداری به مجموعه اصول و معیارهایی اطلاق می‌شود که حسابداران باید به آن‌ها پایبند باشند تا اعتماد عمومی و شفافیت در حوزه مالی حفظ شود. به عنوان حسابدار یا حرفه‌ای در زمینه مالی، باید از اصول اخلاقی مانند راستی‌گویی، دقت، صداقت، امانتداری و تعهد پیروی کرد. از مسائلی که در رفتار حسابداری باید مد نظر داشت، عدم تلاعب در اطلاعات مالی، انجام بررسی‌های دقیق و صادقانه، حفظ محرمانگی اطلاعات مالی و اجتناب از هرگونه تضارب منافع

است؛ بنابراین، رعایت اصول اخلاقی در حوزه حسابداری نقش بسزایی در سلامت و عدالت مالی سازمان‌ها دارد و به وضوح نشان‌دهنده حرفه‌ای بودن و اعتبار حسابداران است.

نقد اخلاق در حسابداری یک موضوع مهم است که به بررسی مسائل اخلاقی و اعتبارات در حوزه حسابداری می‌پردازد. اخلاق در حسابداری شامل مباحثی از قبیل افشای اطلاعات صحیح، رعایت استانداردهای حسابداری، پیشگیری از تقلب و کلاهبرداری مالی، حفظ حریم خصوصی اطلاعات مالی و انجام اعمال به صورت شفاف و قانونی است. بررسی نقد اخلاق در حسابداری می‌تواند شامل ارزیابی دقیق و منطقی از رفتارهای اخلاقی حسابداران و صورت‌های مالی شرکت‌ها باشد. این نقد می‌تواند به ارتقای اخلاق حرفه‌ای در حوزه حسابداری کمک کند و از طریق تشویق رفتارهای اخلاقی و کاهش ریسک‌های اخلاقی، به بهبود سازمان‌ها و جوامع کمک کند. در نهایت، نقد اخلاق در حسابداری نشانه‌های مهمی است که به توجه به مسائل اخلاقی و اعتبارات در انجام فعالیت‌های حسابداری و مدیریت مالی می‌دهد و بهبود روند تصمیم‌گیری‌ها و عملکرد اقتصادی سازمان‌ها را تضمین می‌کند.

منابع

- ۱- تراب زاده بافقی، آزاده السادات، (۲۰۲۱)، اخلاق و رفتار حرفه‌ای در حسابداری، مجله بین‌المللی چند فرهنگی و درک چند دینی، جلد ۸، شماره ۱ صفحات: ۵۴۵-۵۵۵
- ۲- توسکی، فرهاد، (۱۴۰۱)، اخلاق در حسابداری، فصلنامه چشم انداز حسابداری و مدیریت، دوره ۵، زمستان ۱۴۰۱، شماره ۷۱، (جلد چهارم)
- ۳- رضائی پسته نوئی، یاسر، صفری گرایلی، مهدی، نوروزی، محمد، (۱۴۰۲)، کتاب بررسی موارد خاص در حسابداری
- ۴- نمازی، محمد، رجب دری، حسین، روستامیمندی، اعظم، (۱۳۹۶) تدوین الگوی توسعه پایدار اخلاق حرفه‌ای حسابداری، اخلاق در علوم و فناوری. دوره ۱۲، (۴ جلد)، صفحات ۷۰-۸۰
- ۵- کبیری، زهرا؛ آقایی، نجف؛ سابونچی، رضا (۱۳۹۹). تعیین نقش واسطه‌ای سرمایه اجتماعی در تأثیر علی اخلاق حرفه‌ای مدیران بر اخلاق شهروندی شهروندان ایرانی ابتدا بخش باشگاه‌های فوتبال، پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، ۱۲ (۳۲)، صص ۱۱۳-۱۲۴
- ۶- ارباب سلیمانی، عباس، (۱۳۹۳)، منشور اخلاقی برای حسابداران حرفه‌ای، حسابداری و حسابرسی مرکز آموزش و تحقیقات جامعه حسابداران رسمی ایران.
- ۷- حساس یگانه، یحیی؛ خادم، حمید؛ مرویان حسینی، زهرا. (۲۰۱۶). توسعه اخلاقی یا کد رفتار حرفه‌ای: تفاوت بین طرز فکر و عملکرد حساب‌برسان، اخلاق در علم و صنعت، سال یازدهم - ش ۲، صص ۱۱۳-۱۲۲.
- ۸- محمدی نافچی، آرش؛ علیخانی، شهناز. (۲۰۲۰). اخلاق و فرهنگ در حسابداری، فصلنامه مجله رویکردهای نوین پژوهشی در مدیریت و حسابداری، دوره ۴ شماره ۴۹، صفحات ۴۹-۶۴
- ۹- سپهری، پیترو؛ وطن پرست، محمدرضا. اکبری، بهمن. (۲۰۲۰). تیپ‌های شخصیتی حساب‌برسان و میزان پایداری آنها به آئین نامه رفتار حرفه‌ای، حسابداری مدیریت، جلد ۱۱، شماره ۴۴، صص ۲۰۵-۲۱۵
- ۱۰- زاهد بابلان، عادل؛ قلعه‌ای، علیرضا. دیوبند، افشین؛ کاظمی، سلیم (۱۳۹۹). نقش میانجی از انگیزه شغلی در رابطه بین اخلاق حرفه‌ای و مسئولیت‌پذیری سازمانی، اخلاق در علم و صنعت، ۱۵ (۱)، صص ۱۲۳-۱۲۹.

۱۱- جوادی، روح اله، (۱۳۹۳)، تاثیر اخلاق در حسابداری، حسابداری نوین

11 - ETHICS IN ACCOUNTING _ Sandesh Tambe - an online interdisciplinary, multidisciplinary & multi-cultural journal Bharat College of Arts and Commerce, Badlapur, MMR, India, (March 2021)

12- Jaijairam, P. (2017). Ethics in Accounting. Journal of finance and accountancy, 23, 1-13

13- Nambukara-Gamage, B., & Rahman, S. (2020). Ethics in Accounting Practices and Its Influence on Business Performance. PEOPLE: International Journal of Social Sciences 6(1), 331-348.